

Jezička kultura i izražavanje

Srpski jezik za 6. razred | Podsetnik za učenike i roditelje

Prepričavanje, sažetak i sopstveno pripovedanje

Prepričavanje prenosi tuđi tekst uz očuvanje događaja i smisla. Prepričavanje sa sažimanjem zadržava najvažnije, dok detaljnije obuhvata više pojedinosti. Sopstveno pripovedanje prikazuje događaj ili doživljaj koji bismo i oblikujemo. Napravi kratak plan: početna situacija, ključni događaj, završetak. Sažimanje nije isto što i proizvoljno brisanje kraja. Kada navodiš tuđu misao, ne predstavljaš je kao svoj doživljaj; jasno odvoji izvorni tekst od ličnog komentara.

Opisivanje: od celine ka detalju

Pri opisu prostora, osobe ili predmeta prvo predstavi celinu, pa izdvoji nekoliko važnih detalja. Umesto niza „lep, dobar, zanimljiv“ navedi konkretno: boju, oblik, pokret, zvuk ili utisak koji detalj stvara. Ako opisuješ školsku biblioteku, možeš krenuti od rasporeda prostorije, zatim polica i mesta za čitanje. Nije potrebno pobrojati svaki predmet. Izaberi detalje koji zajedno stvaraju jasnu sliku i odgovaraju svrsi zadatka.

Obaveštenje, vest i kratki izveštaj

Obaveštenje najavljuje ono što je nekome potrebno da zna: šta, kada, gde i kome je namenjeno. Vest sažeto javlja o događaju, odgovarajući na osnovna pitanja ko, šta, gde, kada i kako. Izveštaj daje nešto širi pregled toka i rezultata. Ne mešaj najavu buduće radionice sa izveštajem o već održanoj. Naslov treba da odgovara sadržaju. U realnoj vesti proveri datum, mesto i izvor, a u školskom primeru jasno označi izmišljene podatke.

Učtivo obraćanje i pisanje Vi/Vaš

Kada se u pismu učtivo obraćamo jednoj osobi, zamenice Vi i Vaš i njihove oblike možemo pisati velikim početnim slovom: „Poštovana učiteljice, hvala Vam na odgovoru.“ Pri obraćanju većem broju ljudi pišemo malo slovo: „Dragi učenici, ponesite svoje sveske; molimo vas da dođete na vreme.“ Učtivost nije samo veliko slovo. Važni su primeren pozdrav, jasna molba, zahvalnost i odsustvo uvredljivog tona.

Jezička kultura i izražavanje

Srpski jezik za 6. razred | Podsetnik | nastavak

Deminutivi i augmentativi: značenje i ton

Deminutiv označava umanjivanje, kao kuća/kućica ili knjiga/knjižica, a augmentativ uvećavanje, kao kuća/kućerina. Od milja upotrebljena reč može imati hipokorističku vrednost, dok pogrдна može imati pejorativnu. To nisu osobine svakog umanjenog ili uvećanog oblika. Značenje zavisi i od konteksta i tona. „Ručica“ može biti nežno obraćanje detetu, dok „knjižica“ može sasvim neutralno označavati malu knjigu. Razmisli o sagovorniku i situaciji pre izbora reči.

Doslovno, preneseno i uređivanje teksta

U „Topla voda je u čaši“ pridev označava temperaturu. U „Dočekali su me toplim rečima“ značenje je preneseno: srdačnost. Rečnik pomaže da proverimo značenje, ne samo zapis. Pri uređivanju teksta ukloni nepotrebna ponavljanja, poveži rečenice i proveri interpunkciju. Čuvaj tačne glagolske oblike: „Dođoh“, „bejah čitao“ i „bio sam pročitao“ pripadaju različitim prošlim vremenima. Za detaljna pravila poveži vežbu sa posebnim paketima gramatike i pravopisa.

Ortoepija: slušanje nije isto što i prepoznavanje zapisa

Vežbaj jasan izgovor č/ć i dž/đ, kao i slogotvorno r, bez podsmevanja govornim navikama. Slušaj model standardnog izgovora u školi i izgovori primer u rečenici. Za duge i kratke akcente potrebno je slušanje i poređenje, ne samo označavanje na papiru. Ovaj paket ne nudi izmišljeni automatski test izgovora. Nastavnik ili osoba sa pouzdanim modelom procenjuje izgovor; onlajn pitanja proveravaju razumevanje pojmova i izbor odgovarajućeg postupka.

Usmena vežba i četiri pisana pokušaja

Pročitaj odlomak naglas, snimi kratak govor ako želiš i poslušaj da li misao zvuči jasno. Snimak ne moraš nikome slati. Pripremi po jedan pisani pokušaj pripovedanja, opisa, vesti i sažetka, a zatim svaki preradi. Prva verzija nije konačni sud o detetu. Proveravaj jednu stvar odjednom: redosled, izbor reči, pravopis ili izražajnost. Poštuj nastavnikov raspored pismenih zadataka; četiri vežbe ovde predstavljaju pripremu, a ne zamenu za školske provere.

Jezička kultura i izražavanje

Srpski jezik za 6. razred | Grupa A | 45 minuta | 40 bodova

Ime i prezime: _____

Grupa A

Datum: _____

Svaki zadatak nosi 4 boda. U grupi A za tačan izbor 2 boda i za smisljeno obrazloženje 2 boda. Grupa B: kriterijumi u rešenjima. Konstrukcije: lenjir i šestar. Otvorene književne odgovore proveriti uz tekst ili knjigu.

1. Sažetak treba da...

A) zadrži ključne informacije i smisao; B) izmisli novi završetak; C) prepíše svaku rečenicu (4 boda)

Izbor: _____ Obrazloženje: _____

2. Koji je konkretan opisni detalj?

A) Sve je super; B) Na polici su tri drvene kutije; C) Bilo je baš zanimljivo (4 boda)

Izbor: _____ Obrazloženje: _____

3. Tekst „Radionica će biti u petak u biblioteci u 17 časova“ najviše odgovara...

A) izveštaju o održanom događaju; B) elegiji; C) obaveštenju (4 boda)

Izbor: _____ Obrazloženje: _____

4. Izveštaj o radionici pre svega treba da navede...

A) tok i rezultate održanog događaja; B) samo molbu da se dođe; C) izmišljene ocene učesnika (4 boda)

Izbor: _____ Obrazloženje: _____

5. Šta vest treba pouzdano da odgovori?

A) Samo koja je omiljena boja autora; B) Ko, šta, gde i kada se dogodilo; C) Samo da li naslov ima rimu (4 boda)

Izbor: _____ Obrazloženje: _____

Jezička kultura i izražavanje

Srpski jezik za 6. razred | Grupa A | nastavak

6. U pismu jednoj učiteljici učtivo je...

A) Hvala vam, svi učenici.; B) Hvala VAM!!! u svakom tekstu; C) Hvala Vam na odgovoru. (4 boda)

Izbor: ____ Obrazloženje: _____

7. U obraćanju grupi učenika pišemo...

A) Molimo vas da dođete.; B) Molimo Vas da dođete.; C) Molimo VAS uvek. (4 boda)

Izbor: ____ Obrazloženje: _____

8. Deminutiv od kuća jeste...

A) kućerina; B) kućica; C) kućni (4 boda)

Izbor: ____ Obrazloženje: _____

9. Augmentativ od kuća jeste...

A) kućica; B) kući; C) kućerina (4 boda)

Izbor: ____ Obrazloženje: _____

10. Oblik upotrebljen od milja može imati...

A) hipokorističku vrednost; B) uvek isključivo pogrдно značenje; C) značenje glagolskog vremena (4 boda)

Izbor: ____ Obrazloženje: _____

Osvojeno: ____ / 40 Sledeći korak: _____

Jezička kultura i izražavanje

Srpski jezik za 6. razred | Grupa B | 45 minuta | 40 bodova

Ime i prezime: _____

Grupa B

Datum: _____

Svaki zadatak nosi 4 boda. U grupi A za tačan izbor 2 boda i za smisljeno obrazloženje 2 boda. Grupa B: kriterijumi u rešenjima. Konstrukcije: lenjir i šestar. Otvorene književne odgovore proveriti uz tekst ili knjigu.

1. Napiši obaveštenje o izmišljenoj školskoj radionici: šta, kome, kada i gde. (4 boda)

2. Napiši vest od tri rečenice o izmišljenom održanom školskom događaju. (4 boda)

3. Objasni kako bi kratki izveštaj proširio prethodnu vest. (4 boda)

4. Opiši biblioteku u tri rečenice: celina i dva konkretna detalja. (4 boda)

5. Napiši učtivu molbu jednoj učiteljici uz Vi ili Vaš. (4 boda)

Jezička kultura i izražavanje

Srpski jezik za 6. razred | Grupa B | nastavak

6. Napiši deminutiv od knjiga i augmentativ od kuća; objasni razliku. (4 boda)

7. Objasni doslovno i preneseno značenje toplog u „topla voda“ i „topla dobrodošlica“. (4 boda)

8. Uredi: „Ušli smo u lepu sobu. Soba je bila lepa. Soba je bila svetla.“ (4 boda)

9. Napiši plan kratkog usmenog govora o omiljenoj knjizi. (4 boda)

10. Kako možeš proveriti razliku dugog i kratkog akcenta? Napiši dva koraka. (4 boda)

Osvojeno: ____ / 40 Sledeći korak: _____

Jezička kultura i izražavanje

Srpski jezik za 6. razred | Rešenja i bodovanje – grupa A

Br.	Rešenje i raspodela 4 boda
1	A: zadrži ključne informacije i smisao. Sažimanje izdvaja bitno bez menjanja sadržaja. Tačan izbor 2; smisleno obrazloženje 2 boda.
2	B: Na polici su tri drvene kutije. Konkretan predmet i osobina pomažu stvaranju slike. Tačan izbor 2; smisleno obrazloženje 2 boda.
3	C: obaveštenju. Najavljuje vreme i mesto budućeg događaja. Tačan izbor 2; smisleno obrazloženje 2 boda.
4	A: tok i rezultate održanog događaja. Izveštaj se odnosi na ono što se dogodilo. Tačan izbor 2; smisleno obrazloženje 2 boda.
5	B: Ko, šta, gde i kada se dogodilo. Osnovni podaci o događaju ne smeju nedostajati. Tačan izbor 2; smisleno obrazloženje 2 boda.
6	C: Hvala Vam na odgovoru.. Učtivo pojedinačno obraćanje dopušta veliko V. Tačan izbor 2; smisleno obrazloženje 2 boda.
7	A: Molimo vas da dođete.. Za množinsko obraćanje grupi uobičajeno je malo slovo. Tačan izbor 2; smisleno obrazloženje 2 boda.
8	B: kućica. Kućica označava umanjivanje. Tačan izbor 2; smisleno obrazloženje 2 boda.
9	C: kućerina. Kućerina označava uvećavanje. Tačan izbor 2; smisleno obrazloženje 2 boda.
10	A: hipokorističku vrednost. Hipokoristik je izraz od milja. Tačan izbor 2; smisleno obrazloženje 2 boda.

Rezultat je smernica za ponavljanje, nije zvanična školska ocena. Prihvatiti drugačije formulisane tačne odgovore. Govor i praktične konstrukcije zahtevaju ljudski pregled; onlajn test nije zamena za tu proveru.

Jezička kultura i izražavanje

Srpski jezik za 6. razred | Rešenja i bodovanje – grupa B

Br.	Rešenje i raspodela 4 boda
1	Četiri potrebna podatka po 1 bod. Jasno označiti školski izmišljeni primer.
2	Ko/šta (1), gde/kada (1), sažet i pregledan sadržaj (1), pravilan jezik (1).
3	Dodati tok/aktivnosti (2) i rezultat/ishod (2); ne samo najavu.
4	Celina (1), dva prikladna detalja (2), povezane rečenice (1).
5	Pozdrav/molitveni ton (1), jasna molba (1), odgovarajući oblik velikim V (1), pravilan zapis (1).
6	Knjižica (1), kućerina (1); umanjivanje (1), uvećavanje (1).
7	Temperatura (2); srdačnost (2).
8	Npr. Ušli smo u lepu, svetlu sobu. Čuva sadržaj (2), uklanja nepotrebna ponavljanja (2).
9	Naslov/autor (1), tema bez predugog prepričavanja (1), lični razlog (1), jasan završetak/preporuka (1).
10	Slušanje pouzdanog standardnog modela (2), poređenje/ponavljanje uz nastavnikovu procenu (2). Ne ocenjuje se izgovor pisanjem.

Rezultat je smernica za ponavljanje, nije zvanična školska ocena. Prihvatiti drugačije formulisane tačne odgovore. Govor i praktične konstrukcije zahtevaju ljudski pregled; onlajn test nije zamena za tu proveru.